

EL PLANEJAMENT URBANÍSTIC VIGENT AL VALLÈS
OCCIDENTAL

JORDI CASSO

*Arquitecte. Coordinador Territorial del Vallès i el Maresme. Direcció General
d'Urbanisme de la Generalitat de Catalunya*

SUMARI

1. Introducció

2. Evolució demogràfica del Vallès Occidental (1981-1991)

3. Planejament general vigent: procés d'aprovació

4. Característiques del planejament general

- 4.1. Primers plans generals d'ordenació municipal
- 4.2. Propostes d'ordenació
- 4.3. Pla General de la Comarca de Sabadell
- 4.4. Revisions dels plans generals
- 4.5. Planejaments de nova planta
- 4.6. Plans parcials

5. Dades globals del planejament general vigent

6. Desenvolupament i evolució del planejament general

- 6.1. Aspectes d'un pla general d'ordenació urbana
- 6.2. Sectors residencials
- 6.3. Modificacions del Pla General

7. Superfícies de sectors de sòl urbanitzable programat aprovats

8. La revisió del Pla General de Sabadell

EL PLANEJAMENT URBANÍSTIC VIGENT AL VALLÈS OCCIDENTAL

1. Introducció

La intenció i l'objectiu d'aquest treball és fer una valoració del planejament urbanístic del Vallès Occidental al llarg dels darrers 15 anys, prenent com a punt de partida les revisions del planejament general i la seva adaptació a la Llei del Sòl de 1976 dutes a terme a partir de la transició democràtica del país. La valoració s'emmarca en l'evolució demogràfica i urbanística de la comarca durant aquest període i es posa també en relació amb el conjunt de la Regió I, on es troba el Vallès Occidental, i amb el conjunt de Catalunya.

Les dades sobre les quals opera el treball són les estadístiques de la població del cens de 1991 de l'Institut d'Estadística de Catalunya i la Base de Dades de Planejament Urbanístic i Usos del Sòl des de l'any 1992, elaborada per la Direcció General d'Urbanisme, parcialment actualitzada amb les dades més rellevants de 1993.

2. Evolució demogràfica del Vallès Occidental (1981-1991)

Per poder emmarcar i valorar correctament la funció, l'evolució i el desenvolupament del planejament urbanístic dels darrers anys, convé tenir present l'evolució demogràfica general de la comarca dins el conjunt de la Regió I i de Catalunya, així com les

diferents dinàmiques de cada municipi dins la comarca.

A les taules 1 i 2 es pot veure com després dels forts creixements generals de població a Catalunya i especialment a la Regió I fins a l'any 1981, i més acusadament entre 1960 i 1975, a partir de 1981 es produeix un canvi brusc i entrem en un model radicalment diferent, caracteritzat pels elements següents:

- El creixement global de població de Catalunya (0,89%) és molt petit, per sota del creixement vegetatiu.
- El creixement del conjunt de la Regió I (0,31%), per primera vegada en tot el segle és inferior al de Catalunya, tot i que aquest és petit.
- Aquest creixement quasi nul amaga, però, apreciables moviments interns de la població dins de la Regió I. Així, de manera similar a moltes altres àrees metropolitanes d'altres països, es produeix un procés de pèrdua de població al centre de la regió (Barcelona perd 109.085 habitants i el Barcelonès 152.354, que representa una disminució en termes relatius del 6,2% en tot dos casos) mentre que el conjunt de les altres quatre comarques creix el 10%, amb un total de 165.100 habitants.

Taula 1. Creixement de la població 1981-1991

	Densitat 1991 (hab/km²)	Població 1981	Població 1991	Δ Absolut	Δ Percentatge	Percentatge anual acumulat	Percentatge 1986/ 1981	Percentatge 1991/ 1986
Catalunya	188,3	5.956.414	6.009.335	52.921	0,9	0,09	0,0	0,9
Regió I	1.671,6	4.104.898	4.117.644	12.746	0,3	0,03	-0,3	0,7
Baix Llobregat	1.252,4	573.461	610.192	36.731	6,4	0,6	1,7	4,6
Barcelonès	15.684,3	2.454.491	2.302.137	-152.354	-6,2	-0,6	-3,1	-3,1
Maresme	740,1	253.527	293.103	39.576	15,6	1,5	6,3	8,7
Vallès Occidental	1.116,7	598.324	649.699	51.375	8,5	0,8	3,7	4,6
Vallès Oriental	308,3	225.095	262.513	37.418	16,6	1,5	6,8	9,1
Regió I-Barcelonès	782,5	1.650.407	1.815.507	165.100	10,0	1,0	3,9	5,9
Catalunya-Regió I	64,2	1.851.516	1.891.691	40.175	2,2	0,2	0,8	1,4

Taula 2. Creixement 1981-1991 per municipis al Vallès Occidental

Municipi	Densitat 1991 (hab/km ²)	Població 1981	Població 1991	Δ Absolut	Δ Percentatge	Percentatge anual acumulat	Percentatge 1986/ 1981	Percentatge 1991/ 1986
Viladecavalls	168,9	1.549	3.399	1.850	119,4	8,2	54,4	42,0
Matadepera	45,1	2.376	4.746	2.370	99,7	7,2	47,0	35,7
Vacarisses	21,3	443	863	420	94,8	6,9	34,0	45,2
Palau de Plegamans	500,9	4.209	7.479	3.270	77,6	5,9	12,2	58,3
Sant Quirze del Vallès	633,9	5.115	9.046	3.931	76,8	5,9	26,4	39,8
Rellinars	13,0	151	235	84	55,6	4,5	17,8	32,0
Castellbisbal	160,9	3.403	4.983	1.580	46,4	3,9	19,2	22,8
Polinyà	379,1	2.321	3.385	1.064	45,8	3,8	17,9	23,6
Sant Cugat del Vallès	805,8	30.633	38.937	8.304	27,1	2,4	15,2	10,2
Sentmenat	162,3	3.674	4.582	908	24,7	2,2	7,8	15,5
Ullastrell	127,6	757	939	182	24,0	2,2	14,2	8,5
Santa Perpètua de Mogoda	1.069,6	13.549	16.792	3.243	23,9	2,2	11,0	11,5
Castellar del Vallès	302,0	11.008	13.500	2.492	22,6	2,1	5,7	16,0
Gallifa	5,4	72	88	16	22,2	2,0	11,1	10,0
Rubí	1.574,7	43.839	50.405	6.566	14,9	1,4	5,7	8,7
Cerdanyola	84,8	50.885	56.612	5.727	11,2	1,1	5,2	5,7
Barberà del Vallès	3.551,5	28.861	31.147	2.286	7,9	0,8	3,6	4,1
Montcada i Reixac	1.129,2	25.625	26.356	731	2,8	0,3	-0,4	3,3
Ripollet	6.100,7	26.133	26.782	649	2,4	0,2	-1,1	3,6
Sabadell	5.037,3	186.123	189.404	3.281	1,7	0,2	-0,0	1,7
Terrassa	2.254,8	155.614	158.063	2.449	1,5	0,2	2,8	-1,2
Sant Llorenç Savall	47,8	1.984	1.956	-28	-1,4	-0,1	-5,5	4,4
Total Vallès Occidental	1.116,7	598.324	649.699	51.375	8,5	0,8	3,7	4,6
Municipis menors de 100.000 habitants	637,5	256.587	302.232	45.645	17,8	1,6	7,0	10,1
Municipis menors de 20.000 habitants	178,3	50.611	58.118	71.993	42,2	3,6	14,8	23,9

– Creixen més, sobretot en termes relatius però sovint també a nivell absolut, els municipis petits i amb oferta d'àrees d'habitatge de baixa densitat i de qualitat ambiental que no els grans municipis industrials. Així, es veu que si bé el conjunt del Vallès Occidental (8,6%) està per sota del global Regió I-Barcelonès –excloent Sabadell i Terrassa– el creixement dels altres 20 municipis

és del 17,8%, i els 14 municipis de menys de 20.000 habitants creixen el 42,2%, amb puntes espectaculars com Viladecavalls i Matadepera, que dupliquen o més la seva població. Aquesta característica dominant de la demanda d'habitatge (desdensificació i qualitat ambiental) explica també que com a conjunt les comarques que augmenten més de població en termes relatius

siguin el Maresme (15,6%) i el Vallès Oriental (16,6%), i que la que ho fa menys sigui el Baix Llobregat (6,4%).

– Paral·lelament, es produeix una redistribució de les àrees industrials i d'activitat, que continuen desplaçant-se dels punts més propers a Barcelona cap als polígons industrials de les altres comarques de la Regió I, especialment del Vallès, tant l'Occidental com l'Oriental.

Dins d'aquest marc general es pot analitzar amb més detall l'evolució dels municipis del Vallès Occidental. La primera conclusió és que a la comarca es reproduïxen les mateixes tendències globals de la regió. Així, els municipis amb menor creixement relatiu són els de major població, amb només dues excepcions destacables: Sant Cugat del Vallès, que amb més de 30.000 habitants té un creixement del 27,1%, motivat per la seva estratègica posició metropolitana i per la gran quantitat de sòl urbanitzable per a nous creixements previstos pel Pla General Metropolità, coherentment amb l'extensió del terme i l'esmentada posició. I a l'extrem contrari trobem Sant Llorenç Savall, que pateix una petita pèrdua de població a causa de la forta crisi de la seva base industrial de poble de muntanya –el sector tèxtil– i del seu allunyament i manca de bones comunicacions.

També a la comarca es produeix el fenomen de creixement centrífug de les ciutats: els creixements reals de la població de Terrassa es localitzen a Matadepera i Viladecavalls, i els de Sabadell s'ubiquen a Castellar del Vallès i Sant Quirze del Vallès.

3. Planejament general vigent: procés d'aprovació

Actualment, els 22 municipis de la comarca disposen de planejament general aprovat (pla general o normes subsidiàries) i només en el cas del petit municipi de Gallifa (un centenar d'habitants) es tracta d'un Pla anterior a la Llei del Sòl de 1976, el qual està en procés de revisió i substitució per unes normes subsidiàries. Tanmateix, la petita

dinàmica d'aquest municipi de muntanya fa que aquest desfasament del planejament no produeixi problemes rellevants.

Els darrers municipis del Vallès Occidental que han actualitzat el planejament han estat Rellinars (que és l'únic municipi de la comarca que fins ara no havia tingut aprovada cap figura de planejament), amb l'aprovació d'unes normes subsidiàries, tipus b, en data 24 de març de 1993; i Castellbisbal, que després d'un llarguíssim procés de revisió ha substituït el vell pla general de 1973 per una revisió aprovada definitivament el 28 de desembre de 1992.

Llevat d'aquests casos més tardans, la major part dels municipis de la comarca; i especialment els de major entitat i dinàmica, disposen de planejament general adaptat des de fa força temps.

A destacar que 12 dels 22 municipis estan inclosos en dos plans de caràcter supramunicipal, que són precisament els plans adaptats més antics: el Pla General Metropolità de Barcelona (aprovat el 14 de juliol de 1976), on s'inclouen els quatre municipis del Vallès Occidental que abans formaven part de la Corporació Metropolitana de Barcelona (Cerdanyola, Montcada, Ripollet, Sant Cugat); i el Pla General d'Ordenació Municipal de la Comarca de Sabadell (aprovat el 27 de juliol de 1978), que engloba vuit municipis de l'entorn d'aquesta ciutat (Sabadell, Castellar del Vallès, Sant Quirze del Vallès, Barberà del Vallès, Sentmenat, Polinyà del Vallès, Palau de Plegamans i Santa Perpètua de Mogoda).

Després d'aquests, l'altre pla supramunicipal de la comarca, que s'havia iniciat a finals dels anys setanta, el de Terrassa, no va acabar el seu tràmit de conjunt i es va desagregar en plans municipals, bàsicament per l'interès dels nous equips de govern municipal, ja elegits democràticament, de controlar de forma més directa l'ordenació i la gestió del seu territori.

Així, es van aprovar les revisions dels Plans

Generals de Rubí (24 de juliol de 1981), Terrassa (14 de març de 1983), Matadepera (21 de setembre de 1983), Sant Llorenç Savall (5 de desembre de 1983) i Viladecavalls (27 de març de 1985), i els nous planejaments d'Ullastrell (normes subsidiàries tipus a, el 15 de setembre de 1984) i Vacarisses (Pla General, el 23 de gener de 1985) en un lapse de temps força reduït.

Després d'aquest període intens, ha calgut esperar fins a finals de 1992 per acabar, com hem dit, la revisió del Pla General de l'últim municipi de la comarca de forta dinàmica, Castellbisbal, coincidint amb l'inici d'una nova sèrie de revisions començada per la del municipi de Sabadell, actualment en fase d'aprovació definitiva.

4. Característiques del planejament general

4.1. Primers plans generals d'ordenació municipal

Els primers plans generals d'ordenació municipal del Vallès Occidental del període analitzat són, com hem vist, dos plans de caràcter supramunicipal, el de Barcelona i el de Sabadell. Tenen en comú força elements que els caracteritzen: ordenen àrees de gran conflictivitat urbanística pels descontrolats i especulatiu creixements residencials i industrials dels anys seixanta i setanta, són aprovats en el període polític de transició del franquisme a la democràcia, amb les contradiccions pròpies del moment, però utilitzant molt bé les possibilitats d'introduir criteris de racionalitat tècnica tot aprofitant la debilitat de les estructures polítiques centrals i el fet que la responsabilitat de la tramitació es va escapar dels governs municipals locals, molt més vinculats a les forces especulatives urbanístiques. Així, ambdós plans, d'ordre molt tècnic, redueixen sensiblement els potencials de creixement dels plans anteriors (tot i que presenten importants reserves de sòl urbanitzable programat i no programat), augmenten notablement les reserves per a sistemes d'espais lliures i equipaments i incorporen àmpliament, encara que amb ajustos, les directrius dels estudis de la xarxa arterial metro-

politana. La qualitat bàsica d'ambdós documents ve avalada pel fet que, malgrat haver estat aprovats en època predemocràtica, foren assumits pels nous governs democràtics municipals i han estat i són instruments urbanístics de gran utilitat.

Tanmateix, especialment en el cas del Pla de la comarca de Sabadell, la inexistència d'un òrgan d'Administració local amb competències específiques de gestió del pla conjunt i la voluntat dels ajuntaments democràtics de responsabilitzar-se més directament de l'urbanisme del seu municipi han portat, d'una banda, a la manca de desenvolupament dels aspectes supramunicipals del pla (sobretot sistemes) i, d'una altra, a problemes de tramitació per raons de competència municipal o supramunicipal que, en certs casos, han acabat amb sentències judicials d'anul·lació de planejament tramitat (sector Castellarnau i àrea del Ripoll de Sabadell). Aquesta situació ha portat, finalment, a la Comissió d'Urbanisme de Barcelona a acceptar la desagregació del pla plurimunicipal de Sabadell i a autoritzar la configuració de plans municipals individualitzats, bé per la via de la revisió del pla (com és el cas de la pròpia ciutat de Sabadell), bé mitjançant l'elaboració d'un text refós del planejament vigent sobre les bases cartogràfiques actualitzades.

4.2. Propostes d'ordenació

Quant a les propostes d'ordenació d'aquests dos plans plurimunicipals, el Pla General Metropolità distribueix el sòl urbanitzable en àmbits de grans dimensions, fonamentalment als municipis de Sant Cugat i Cerdanyola, tot aprofitant l'accessibilitat generada per l'autopista A-7 i el fet que es tracta de municipis extensos. Destaca entre aquestes reserves la del Centre Direccional al terme de Cerdanyola, que s'estén sobre un àmbit de 385 Ha, delimitat pels nuclis de les dues poblacions esmentades, l'autopista A-7 i la riera de Sant Cugat.

També són importants les àrees situades al terme de Sant Cugat a banda i banda de l'autopista i que

ja han estat, en gran part, objecte de desenvolupament per a usos terciaris i d'activitat: la Guinardera, Parc d'Activitats Econòmiques de Can Sant Joan, Can Graells, Vall Solana, etc.

Als municipis de Ripollet i Montcada, de menor extensió, el Pla General Metropolità preveu expansions molt més reduïdes.

4.3. Pla General de la Comarca de Sabadell

El Pla General de la Comarca de Sabadell distribueix el sòl urbanitzable industrial fonamentalment al llarg del subsistema de la riera de Caldes, als municipis de Palau de Plegamans i Santa Perpètua de Mogoda (sector riera de Caldes, Can Roca i les Minetes i Gallecs-la Creueta), i en menor mesura al de Sentmenat (sector A), i als marges menys accidentats del riu Ripoll, a Barberà del Vallès (sectors Provasa i Can Salvatella) i a Castellar del Vallès (sectors Pla de la Bruguera i Can Carner).

En canvi, les reserves més importants de sòl urbanitzable residencial es concentren a Sant Quirze del Vallès, entre les estribacions de la serra de Galliners i Sabadell, en sectors de dimensions mitjanes (Can Casablanques, Vallès Park, Vallsuau-Can Feliu, Mas Duran-Can Feu); de manera més fragmentària, el pla fa també una important previsió de sòl a Palau de Plegamans, relligant els diversos nuclis rurals originaris de la població al llarg de l'antic camí ral i de l'actual carretera de Caldes (Pla de l'Alzina, Mas Pla, el Castell, etc.); finalment, els municipis de Castellar, Sentmenat i Santa Perpètua també recullen apreciables previsions de sòl residencial.

4.4. Revisions dels plans generals

Les revisions dels plans generals –ja d'àmbit només municipal, aprovades a continuació (entre 1983 i 1985)– corresponents a Rubí, Terrassa, Matadepera, Sant Llorenç Savall i Viladecavalls continuen en la línia dels plans de Barcelona i Sabadell de reducció de potencials (superfícies totals i densitats) i d'increment de sistemes. No

obstant això, s'hi nota molt més la intencionalitat de control per part dels ajuntaments, com a reacció a les etapes anteriors; són, en general, més restrictius quant a previsions de sòl i es fa ús de forma més limitada de la classificació de sòl urbanitzable no programat.

Es tendeix a programar sòl a relativament curt termini, per evitar expansions massa grans o dispersió del creixement, i es deixa tàcitament per a modificacions o revisions futures del pla general la decisió, controlada directament pels consistoris, de classificar i programar nou sòl. Aquest criteri és especialment acurat al Pla General de Terrassa, i no tant al de Rubí, que presenta unes dimensions de sòl programat moderadament expansives. Del Pla de Terrassa destaca el fet que ja classifica com a sòl no urbanitzable quasi tot l'àmbit de l'antiga ACTUR, perquè ja era imminent la decisió d'eliminar l'actuació. El Pla opta per una política de protecció del territori de l'antiga Mancomunitat entre Terrassa i el terme de Sabadell, i de creació de reserves importants per a equipaments d'àmbit supramunicipal.

Entrant amb més detall en l'ordenació d'aquests plans, l'eix de la riera de les Arenes o de Rubí concentra al llarg de les seves terrasses gairebé tot els sòls urbanitzables industrials (i els urbans consolidats) del subsistema urbà d'aquesta conca fluvial (sectors Nord, Can Petit, Can Parellada i Santa Margarida, de Terrassa; la Llana, la Bastida, Cova Solera, Can Jardí i Rubí, Sud de Rubí; i Ca n'Estapés i Santa Rita, de Castellbisbal). En són excepció els sectors Can Mitjans i Can Trias de Viladecavalls, que corresponen a la comarca del torrent de Gaià.

Els petits àmbits residencials previstos, tant a Terrassa com a Rubí i Viladecavalls, no configuren eixos de creixement, sinó que se situen completant els teixits urbans ja consolidats, omplint buits semiperifèrics. En són excepció les extenses àrees d'urbanitzacions de segona residència en transformació a primera situades al nord-oest de Rubí i al sud-oest de Terrassa, vora la carretera d'Ullastrell,

recollides pels plans com a sòls urbanitzables, més per reordenar els processos d'edificació i urbanització que com a noves expansions.

4.5. Planejaments de nova planta

Els dos planejaments de nova planta, d'Ullastrell i Vacarisses, aprovats en aquest mateix període, són d'un caràcter diferent, ja que corresponen a municipis de caràcter encara rural amb una forta incidència de segona residència, sobretot a Vacarisses. Aquests dos plans tenen el caràcter bàsic d'endrega i control, d'establir regles de joc urbanístiques per poder reconduir processos de parcel·lació i edificació fins llavors sense pla.

4.6. Plans parcials

Finalment, dels dos plans aprovats més recentment, el de Rellinars participa del caràcter dels d'Ullastrell i Vacarisses i el de Castellbisbal és un pla de reordenació de l'enorme quantitat de sòl posada en joc durant els anys setanta i vuitanta com a conseqüència del gran nombre de plans parcials aprovats en desenvolupament de l'expansió pla general de 1973.

5. Dades globals del planejament general vigent

Les taules 3 i 4 i les figures 1 i 2 donen el resum de la superfície de sòl del Vallès Occidental segons el règim jurídic d'urbà, urbanitzable i no urbanitzable, i la divisió del sòl programat segons els usos.

Les taules inclouen també les mateixes dades de les altres quatre comarques de la Regió I a efectes comparatius.

Aquestes dades mostren amb força claredat el pes determinant que pren el Vallès Occidental en les expectatives de creixement: el 35% del sòl urbanitzable programat i el 40% del no programat a tota la Regió I són situats a municipis del Vallès Occidental.

I encara és més significatiu que se situïn al Vallès Occidental el 42,7% del sòl urbanitzable programat industrial i el 34,4% del sòl programat per a usos terciaris i altres no específicament residencials; usos mixtos residencials-industrials, cosa que confereix a la comarca un paper bàsic per acollir les activitats de nova implantació en l'àrea de l'entorn de Barcelona.

6. Desenvolupament i evolució del planejament general

6.1. Aspectes d'un pla general d'ordenació urbana

Un pla general d'ordenació urbana és el document on es plasma la imatge del creixement físic del municipi en funció de les voluntats i de la política de l'Administració corresponent, i és, alhora, el marc jurídic de les regles de joc de l'activitat urbanística.

En la mesura que una societat urbana dinàmica, com ho és l'entorn de Barcelona, és canviant amb el temps i continuament apareixen fets nous, demandes noves que no es poden preveure o dimensionar correctament només uns pocs anys abans, el planejament urbanístic conduït per administracions elegides democràticament ha de ser un instrument viu, una eina flexible i adaptable a aquestes necessitats canviants. Però cal, alhora, mantenir sempre la relació amb un marc de referència i donar la màxima transparència als processos de canvi per tal de fer clares les regles del joc, elements la manca dels quals va caracteritzar precisament l'activitat urbanística dels anys anteriors a l'etapa que estem valorant.

Aquesta dinàmica es tradueix en el gran nombre de figures de planejament derivat aprovades en desenvolupament dels plans generals del Vallès Occidental (vegeu taula 5): 32 programes d'actuació urbanística, 120 plans parcials i 54 modificacions d'aquests, 171 plans especials de reforma interior o de millora urbana, 27 plans especials d'infraestructures, 37 plans especials d'altre tipus i 321 estudis de detall. En total, 762 figures de pla-

Taula 3. Règim del Sòl. Planejament general

	Superfície		Sòl urbà			
	Ha	Percentatges	Ha	Percentatges		
Baix Llobregat	48.652	100	9.740,56	20,0		
Barcelonès	14.307	100	10.199,24	21,7		
Maresme	39.690	100	5.486,56	71,3		
Vallès Occidental¹	54.624	100	10.583,80	22,7		
Vallès Oriental²	81.862	100	8.916,09	13,8		
				12,2		
				23,6		
				10,9		
				19,8		
Regió I	239.135	100	44.926,25	18,8		
				100		
	Sòl urbanitzable					
	Programat		No programat		Sòl no urbanitzable	
	Ha	Percentatges	Ha	Percentatges	Ha	Percentatges
Baix Llobregat	3.914,3	8,0	2.867,01	5,9	32.157,99	66,1
		23,5		32,8		19,6
Barcelonès	342,57	2,4	250,94	1,8	3.514,39	24,6
		2,1		2,9		2,1
Maresme	3.145,87	7,9	582,73	1,5	30.473,84	76,8
		18,9		6,7		18,5
Vallès Occidental¹	5.906,61	10,8	3.532,61	6,5	34.595,79	63,3
		35,4		40,4		21,1
Vallès Oriental²	3.370,96	4,1	1.516,50	1,9	63.575,08	77,7
		20,2		17,3		38,7
Regió I	16.680,31	7,0	8.749,79	3,7	164.317,04	68,7
		100		100		100

¹ No s'hi compten les superfícies de Gallifa, en procés de revisió, ni les de les normes subsidiàries de Rellinars, que encara no estan incorporades a la base de dades.

² No s'hi compten les superfícies de Granera, que no té pla; Vilalba de Sasserra, en procés de revisió, ni Santa Maria de Martorelles, que encara no estan incorporades a la base de dades.

nejament derivat. A més, hi ha dos plans especials de protecció de parcs naturals, el de Sant Llorenç de Munt i la Serra de l'Obac, i el de Collserola, que afecten en major o menor grau nou municipis de la comarca.

Dels plans parcials, que donen una idea més directa de l'expansió urbana, 73 són d'ús residencial, 36 industrial, 4 d'ús mixt residencial-industrial, 5 d'ús terciari i 2 d'ús terciari i d'activitat tecnològica industrial, que representen respectivament unes superfícies brutes de 2.162,79 Ha (residencial), 1.809,58 Ha (industrial), 281,69 Ha (residencial-industrial), 136,70 Ha (terciari) i 278,69 Ha (terciari-industrial). Els plans parcials d'ús residencial i mixt signifiquen la previsió d'un total de 37.500 habitatges.

6.2. Sectors residencials

El nombre i l'extensió dels sectors residencials

aprovats es correspon en general amb el creixement de població dels municipis, bé en termes percentuals (Palau de Plegamans, Sant Quirze del Vallès), o bé en termes absoluts (Rubí), o en ambdós aspectes (Sant Cugat del Vallès). En canvi, als municipis amb una important base anterior de segona residència, els forts augments de població no es corresponen amb el desenvolupament de planejament recent, ja que la major part de la nova població ho és per transformació de la segona residència en primera, de manera que l'increment poblacional no ha requerit en proporció nou sòl, només ha canviat el caràcter del sòl ja existent (Matadepera, Vacarisses i, en part, Viladecavalls).

Hi ha també alguns municipis amb creixements importants de població i amb poc o gens de planejament derivat, que s'explica perquè el Pla General ja va recollir en règim de sòl urbà sectors de pla-

Taula 4. Distribució del sòl urbanitzable programat per usos

	Total superfície		Residencial		Industrial		Altres*	
	Ha	Percentatges	Ha	Percentatges	Ha	Percentatges	Ha	Percentatges
Baix Llobregat	3.914,30	100	1.797,36	45,9	1.146,42	29,3	970,52	24,8
		23,5		20,9		23,3		30,7
Barcelonès	342,57	100	151,21	44,1	62,54	18,3	128,82	37,6
		2,1		1,7		1,3		4,1
Maresme	3.145,87	100	2.122,73	67,5	589,52	18,7	433,62	13,8
		18,9		24,7		12,0		13,7
Vallès Occidental ¹	5.906,61	100	2.715,33	46,0	2.101,63	35,6	1.089,65	18,4
		35,4		31,6		42,7		34,4
Vallès Oriental ²	3.370,96	100	1.813,69	53,8	1.016,59	30,2	540,68	16,0
		20,2		21,1		20,7		17,1
Regió I	16.680,31	100	8.600,32	51,5	4.916,70	29,5	3.167,95	19,0
		100		100		100		100

* Inclou sectors per a ús terciari, sectors mixtos residencials i industrials i sistemes.
¹ No s'hi compten les superfícies de Gallifa, en procés de revisió, ni les de les normes subsidiàries de Rellinars, que encara no estan incorporades a la base de dades.
² No s'hi compten les superfícies de Granera, que no té pla; Vilalba de Sasserra, en procés de revisió, ni Santa Maria de Martorelles, que encara no estan incorporades a la base de dades.

Figura 1. Règim del sòl

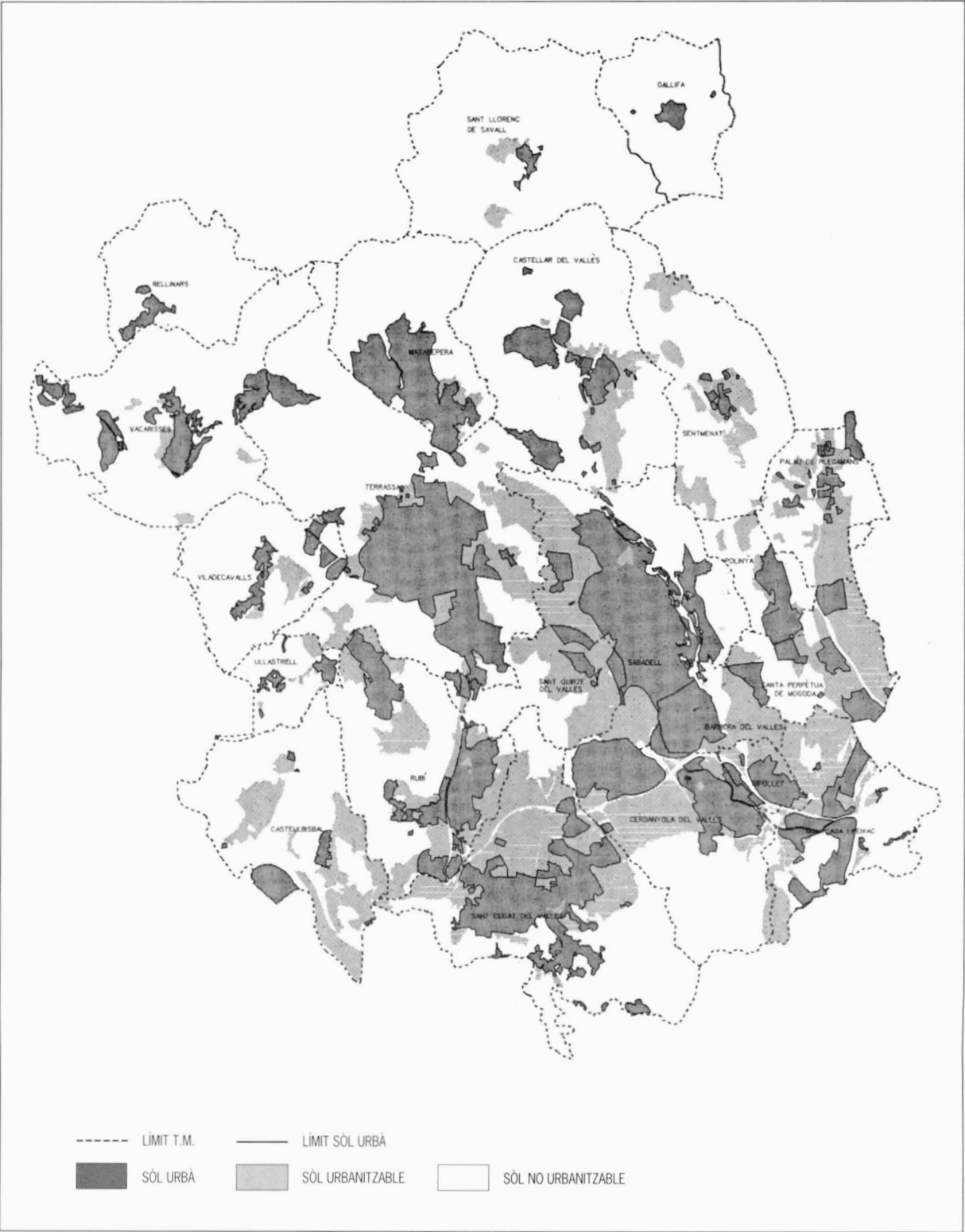
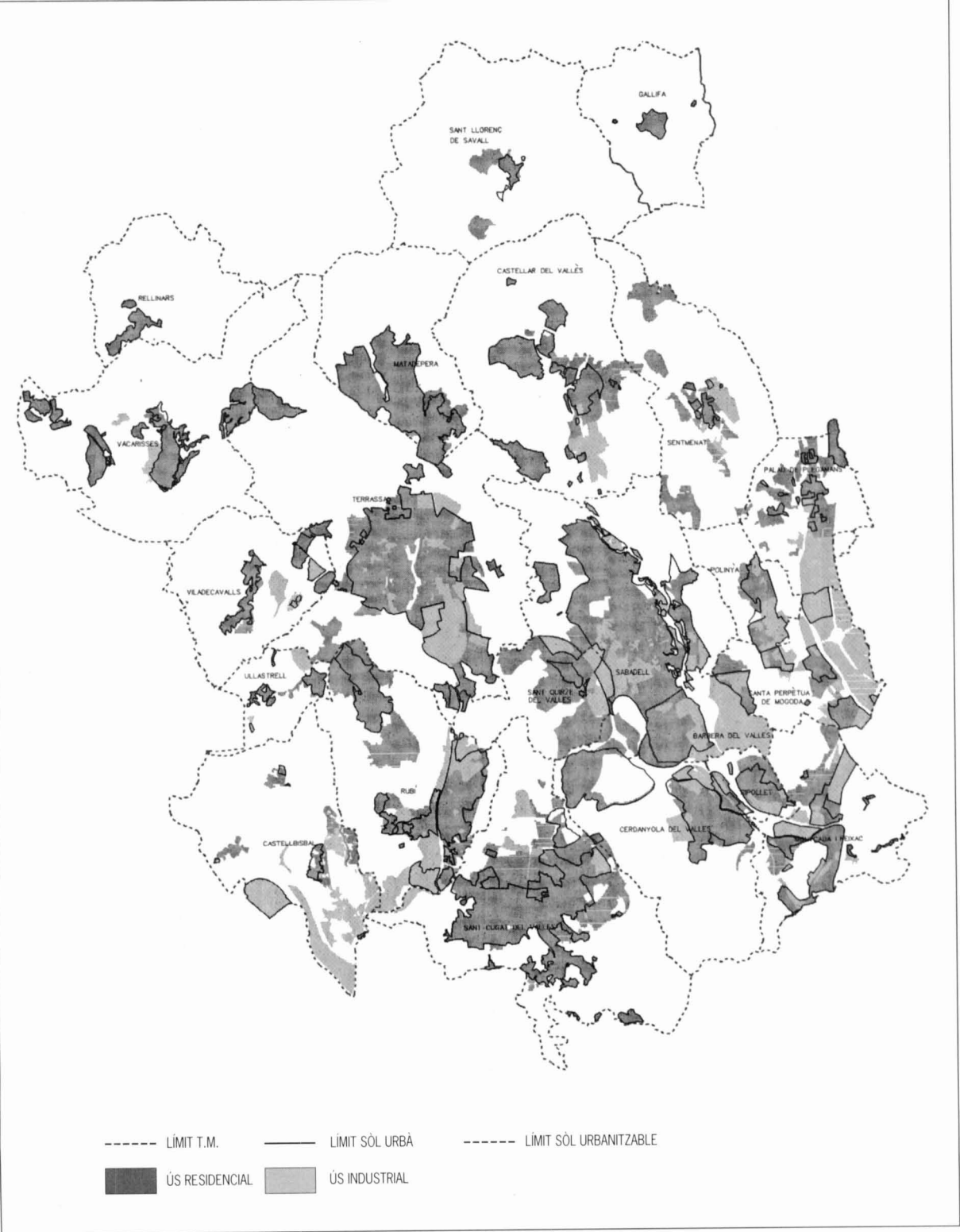

Figura 2. Usos del sòl urbanitzable

Taula 5. Planejament tramitat. Vallès Occidental

Municipi	Revisió parcial de PG	Revisió PAU i/o Modificació	Modificació PG	NC	PAU	PP	MPP	PEM PEMU	PE informació	PE altres	ED	PE supra- municipal
Barberà del Vallès (PG 78)	-	-	6	2	-	3	1	3	1	-	29	-
Castellar del Vallès (PG 78)	-	-	9	-	-	4	3	2	-	3	15	1
Castellbisbal (PG 92)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerdanyola del Vallès (PG 76)	-	2	15	-	-	6	15	20	2	2	11	1
Gallifa (PG 71)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Matadepera (PG 83)	-	-	8	-	-	2	-	-	-	-	9	1
Montcada i Reixac (PG 76)	-	2	9	-	1	3	1	10	-	1	10	1
Palau de Plegamans (PG 78)	-	-	4	-	6	20	9	-	2	-	9	-
Polinyà (PG 78)	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	9	-
Rellinars (NS 93)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ripollet (PG 76)	-	2	8	-	-	2	-	9	2	3	6	1
Rubí (PG 81)	-	1	8	-	4	16	3	8	1	-	18	-
Sabadell (PG 78)	-	-	21	1	1	3	2	21	-	5	76	-
Sant Cugat del Vallès (PG 76)	-	2	16	-	14	20	8	43	14	8	47	1
Sant Llorenç Savall (PG 83)	-	-	2	-	1	3	1	1	-	-	3	1
Sant Quirze del Vallès (PG 78)	-	-	4	-	-	8	7	6	2	-	10	-
Sta. Perpètua de Mogoda (PG 78)	-	-	7	1	2	8	3	5	-	1	20	-
Sentmenat (PG 78)	-	-	-	-	2	9	-	2	-	-	4	-
Terrassa (PG 83)	-	-	12	-	1	7	1	23	1	14	39	1
Ullastrell (NSA 83)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vacarisses (PG 85)	1	-	1	-	-	4	-	15	1	-	1	1
Viladecavalls (PG 85)	-	-	2	-	-	2	-	3	-	-	5	-
TOTAL	2	9	135	4	32	120	54	171	27	37	321	9

nejament parcial anterior mig desenvolupat (Polinyà i Viladecavalls).

Les ciutats de Sabadell i Terrassa, amb nuclis de sòl urbà extens i ja molt consolidats, es caracteritzen lògicament pel gran nombre de plans especials i d'estudis de detall, més que no pels sectors urbanitzables. Bona part d'aquests plans especials corresponen a transformacions d'ús cap a residencial d'antics vapors obsolets.

Tanmateix, del conjunt de municipis destaca Sant Cugat pel nombre i varietat de planejament derivat que ha tramitat, dinàmica que es correspon al fet que, en termes absoluts, és el municipi que ha tingut el major creixement de la comarca entre 1981 i 1991 (8.304 habitants).

6.3. Modificacions del Pla General

D'altra banda, la necessitat de canalitzar els fets nous i la voluntat de donar transparència als canvis i a les regles de joc es tradueixen en l'elevat nombre de modificacions de Pla General o norma subsidiària aprovats en els anys de vigència dels diversos planejaments generals, 135. Els municipis que més modificacions han tramitat són els de més població (Sabadell 21, Terrassa 12, Cerdanyola 15, Rubí 8, Montcada 9) o dinàmica (Sant Cugat 16).

El tipus de modificacions aprovades és molt variable i va des de qüestions de poca envergadura que han requerit el tràmit de modificació per raons més formals que de fons, fins a modificacions de gran abast o intensitat, com ho són algunes de les corresponents a Sabadell (l'Eix Macià i la reordenació del Ripoll), que estarien al límit del que serien quasi revisions parcials del pla vigent. Aquests dos exemples esmentats són prou significatius del caràcter del planejament com a instrument viu, com a eina flexible i adaptable, i també de la importància de dur, dia a dia, un procés de reflexió sobre la ciutat i l'ordenació urbana que permeti, sense discontinuïtat ni salts al buit, encaixar correctament, en un marc referencial escaient, els

fets nous traduïts, si cal, en expedients de modificació del planejament.

Un darrer apartat en l'anàlisi de l'evolució del planejament són les revisions de programa d'actuació i les revisions de pla pròpiament dites.

La figura de revisió de programa d'actuació en sentit estricte és molt poc utilitzada, i només s'ha dut a terme en dues ocasions als quatre municipis inclosos al Pla General Metropolità: la revisió per al quadrienni 1984-1988 i la del 1988-1992.

Rubí va dur a terme també una revisió del programa d'actuació l'any 1987, però ho féu amb un document que incloïa un important nombre de modificacions i l'adaptació a la Llei de Mesures d'adequació, així com el refós del planejament derivat aprovat i dels recursos estimats. Aquest complex document constitueix una àmplia posada al dia de la revisió del Pla General de 1981 que sense arribar a constituir una nova revisió pròpiament dita, substitueix totalment, com a document tècnic, el document de 1981. Aquest tipus d'expedient no s'ha tramitat a cap més municipi del Vallès Occidental, però sí a altres municipis del Vallès Oriental, i constitueix una figura a mig camí entre la modificació concreta i la revisió de molta utilitat per mantenir actualitzat el document Pla General.

Als municipis de Vacarisses i Ullastrell s'han aprovat, al cap de pocs anys de disposar per primer cop de la figura de planejament general, veritables revisions d'aquestes figures, motivades pel fet que, com hem dit, els documents anteriors van tenir un caràcter de mínims per controlar i adreçar els creixements produïts sense planejament. Als dos municipis, així que van poder notar els efectes controladors derivats del propi procés de planejament i més encara de la vigència d'aquest, es van adonar que els documents aprovats els quedaven curts, ja que s'havien plantejat en termes de passat i present, però no de futur. La proximitat d'Ullastrell a Terrassa i la progressiva millora de comunicacions de Vacarisses, amb la consolidació de la carretera de la Bauma i, sobretot, l'obertura de l'autopista Terrassa-Manresa, va moure els ajuntaments a pensar propostes més de futur.

Així, Vacarisses va tramitar una revisió anticipada, que es va aprovar el 7 de març de 1990, per crear una zona industrial de dimensió mitjana (12,34 Ha) i obtenir una certa base econòmica pròpia, trencant l'opció estrictament residencial proposada pel Pla de 1985. I Ullastrell ha substituït les normes subsidiàries tipus a de 1984 per unes noves normes tipus b, per tal de preveure reserves de sòl urbanitzable residencial de baixa densitat per canalitzar demanda procedent de Terrassa i un sector industrial amb l'objectiu, també, de diversificar les bases econòmiques del municipi.

7. Superfícies de sectors de sòl urbanitzable programat aprovats

La taula 6 i la figura 3 permeten completar la visió sobre el grau de desenvolupament del planejament general en el sòl urbanitzable programat al Vallès Occidental i fer una valoració comparativa en el marc de la Regió I.

Es pot veure-hi, agrupat per usos residencial, industrial i altres, quina proporció del sòl programat de cada comarca ha estat ja objecte de pla parcial que el desenvolupi.

Com es pot observar, el paper dinàmic del Vallès Occidental dins de la Regió I es tradueix també en el

fet que de les quatre comarques de la corona en creixement, és la que té, de bon troç, percentatge més alt de sòl desenvolupat (79%), mentre que a les altres tres comarques el percentatge del sòl programat que disposa de pla parcial no arriba al 50% (44,0%, 47,0%, 48,8%).

Però a més, cal posar en relleu que les 4.669,45 Ha de sòl programat del Vallès Occidental que tenen pla parcial representen el 47,48% –quasi la meitat– del total de 9.487,56 Ha que han estat desenvolupades a tota la Regió I.

Si es mira la distribució per usos, torna a destacar-se el caràcter de la comarca com a generadora d'activitat productiva: la superfície dels plans parcials industrials aprovats del Vallès Occidental és el 53,4% de tota la regió, i la dels sectors terciaris i mixtos, el 48,0%.

La superfície dels sectors residencials, tot i que té menys pes, representa tanmateix el 43,2% de la regió.

8. La revisió del Pla General de Sabadell

Com a complement de la valoració del planejament vigent al Vallès Occidental, en aquest apartat cal fer un comentari sobre la revisió del Pla General de

Taula 6. Sectors de sòl urbanitzable programat aprovats (Ha)								
	Total	Percentatges	Residencial	Percentatges	Industrial	Percentatges	Altres	Percentatges
Baix Llobregat	1.910,63 (3.914,30)	48,8 (19,4)	867,49 (1.797,36)	48,3 (17,3)	609,50 (1.146,42)	53,2 (18,0)	433,64 (970,52)	44,7 (29,9)
Barcelonès	299,02 (342,57)	87,3 (3,0)	125,28 (151,21)	82,9 (2,5)	60,34 (62,54)	96,5 (1,8)	113,40 (128,82)	88,0 (7,8)
Maresme	1.383,38 (3.145,87)	44,0 (14,0)	1.066,03 (2.122,73)	50,2 (21,3)	235,70 (589,52)	40,0 (6,9)	81,65 (433,62)	18,8 (5,6)
Vallès Occidental	4.669,45 (5.906,61)	79,0 (47,4)	2.162,79 (2.715,33)	79,7 (43,2)	1.809,58 (2.101,63)	86,1 (53,4)	697,08 (1.089,65)	64,0 (48,0)
Vallès Oriental	1.585,08 (3.370,96)	47,0 (16,1)	782,11 (1.813,69)	43,1 (15,6)	676,27 (1.016,59)	66,5 (19,9)	126,70 (540,68)	23,4 (8,7)
Regió I	9.847,56 (16.680,31)	100 (100)	5.003,70 (8.600,32)	50,8 (100)	3.391,39 (4.916,70)	34,4 (100)	1.452,47 (3.163,29)	14,7 (100)

Figura 3. Plans parcials aprovats

Sabadell per la significació que pot tenir en el planejament urbanístic de la comarca.

Com s'ha esmentat abans, la revisió del Pla General de Sabadell enceta el camí d'una previsible nova sèrie de revisions i/o actualitzacions dels Plans generals de la comarca del Vallès Occidental, començant per alguns municipis dels compresos al Pla Plurimunicipal de la Comarca de Sabadell, com Santa Perpètua de Mogoda i Palau de Plegamans.

Aquestes revisions de planejament general no es plantegen pròpiament com una reforma profunda del planejament vigent, sinó com un punt singular en l'evolució continuada del procés del planejament i de la seva execució, per tal de reordenar i posar al dia la documentació tècnica del pla, refonent tot el planejament derivat i les modificacions del pla anterior, i revisar alguns aspectes parcials del pla.

En el cas de Sabadell, aquest caràcter de la revisió és molt palès, per bé que introdueix alguns conceptes nous, prou interessants.

Des del punt de vista de classificació del sòl, la revisió només incideix de forma sensible respecte al Pla Comarcal de 1978 en la desclassificació cap a sòl no urbanitzable de quasi tota la reserva de sòl no programat corresponent a l'ACTUR, tal com ja es va fer al Pla General de Terrassa de 1983. I sense canviar la classificació d'urbanitzable programat del sector Sant Pau de Riusec, li canvia l'ús de residencial a industrial i de serveis, entenent que aquests destins són més coherents amb la posició perifèrica respecte a la ciutat, però ben comunicada amb la xarxa general (enllaç A-18, interpolar sud).

La revisió recull i integra en un discurs global les diverses peces que s'havien desenvolupat com a modificacions del pla de 1978: l'Eix Macià, la remodelació viària de la zona est, la reordenació de les vores del riu Ripoll, etc., tot completant-ne els aspectes que no s'havien desenvolupat prou, i proposa la configuració de noves àrees per a activitat terciària al llarg del front oest de la ciutat, recolzada sobre la ronda de connexió entre l'A-18 i el Quart Cinturó.

Com a nova aportació, cal esmentar la configuració d'unes extenses àrees de protecció agrícola, que es denominen Parc Agrícola, i s'integren jurídicament dins del concepte de sistema d'espais lliures, per tal de poder garantir des de l'Administració la preservació d'unes àrees properes a la ciutat que mantinguin el paisatge rural-agrícola, entès com una peça necessària en la qualitat mediambiental de la ciutat, a més de la seva funció de protecció de l'ús agrícola.

A més dels parcs agrícoles, la revisió proposa en el sòl no urbanitzable àmplies reserves de sistema d'espais lliures, amb caràcter de parc periurbà o ecològic-paisatgístic, que configuren en conjunt una forta protecció de les característiques paisatgístiques de l'entorn de la ciutat.

Des d'una consideració més global, la revisió del Pla de Sabadell reflecteix una molt més gran imbricació del planejament urbanístic amb la gestió i la política municipal, a diferència del Pla Comarcal que, per les característiques del moment, tenia un contingut més tècnic i més indefinit pel que fa a intencionalitats.